

Roman

Nieuw
geluk na oud
verdriet

CLEMENS WISSE

Clemens Wisse

Nieuw geluk na oud verdriet

Uitgeverij Zomer & Keuning

De Wijde Kage is een meer met een middellijn van zo'n vier kilometer. Er grenzen drie dorpen aan en een ervan is Kagedam. Een klein dorp met overwegend kleine boeren. Een drietal grote boeren maakt doorgaans de dienst uit, wat wil zeggen dat zij vertegenwoordigd zijn in de belangrijkste verenigingen van het dorp. Ze zijn voorzitters van de meeste verenigingen, behalve van de armenraad en de zangvereniging. De eerste wordt geleid door meneer pastoor en de tweede door de bovenmeester van de dorpsschool.

Als je knecht bent bij een van de drie grote boeren dan tel je mee in het dorp. Geurt Halburg is knecht op hoeve Meerwijk bij de grootste van de drie boeren: Hein Verbunt. Verbunt is nog niet zo lang geleden getrouwd met Jans Barend. Het toeval wil dat de boerin van Meerwijk tegelijkertijd met Dina Halburg, de vrouw van de knecht, zwanger is van haar eerste kindje.

Als Dina met haar dikke buik melk komt halen op Meerwijk vergelijken de twee vrouwen de omvang van hun buiken.

'Ik wil er niet om wedden, Dina, maar ik denk dat jij als eerste aan de beurt bent,' voorspelt Jans.

'Daar kon je weleens gelijk in hebben, Jans, want het lijkt wel of hij er al uit wil.'

'Je rekent dus op een jongen,' veronderstelt Jans.

'Erop rekenen is veel gezegd, maar ik zat laatst aardappels te schillen en toen trapte die kleine rakker de hele bak van mijn schoot, dus ik denk eerder aan een jongen dan aan een meisje.'

‘Ik schil zelf nooit aardappels, dus ik heb die ervaring niet.’

De twee vrouwen staan als gelijken met elkaar te praten, maar schijn bedriegt, want Dina heeft geen eerste en tweede meid voor de nare karweitjes, zoals aardappels schillen. Nee, zelfs met haar dikke buik moet Dina ervoor zorgen dat er op het middaguur een pan aardappels met groente en een piepklein stukje vlees op tafel staat.

Maar Geurt is niet veeleisend en prijst zijn vrouwtje. ‘Jij maakt van een harige kroot nog een lekkere hap, meissie,’ zegt hij, als hij haar tussen de middag ziet ploeteren. Samen met ‘zijn meissie’ leeft Geurt toe naar de geboorte van hun eerste kindje.

‘Heeft Hein het nooit over de verwachting van Jans, Geurt?’

‘Hoe bedoel je?’

‘Nou, of het een jongetje dan wel een meisje zal worden. Voor een boer is een zoon toch het mooiste!’

‘Dat is waar; vooral een eerste kind. Een rijke boer begint bij zijn trouwen al aan een opvolger te denken en dat zal bij Hein niet veel anders zijn. Een boerin denkt daar vaak anders over.’

‘Ik voorspelde Jans dat ik een jongetje zal krijgen, omdat hij al zo schopt in mijn buik.’

‘Doet haar kindje dat niet?’

‘Bij mij gebeurde het immers bij het aardappels schillen, maar op Meerwijk doen de meiden dat, dus daar heeft Jans geen ervaring mee.’ Op Meerwijk nemen de meiden Aagt Boot en Wil Klaver de boerin het meeste werk uit handen.

‘Verschil moet er wezen, vrouw, maar het geslacht is ook met geld niet te koop.’

‘Het is maar goed dat we het niet weten, want anders zou daar weer ruzie om gemaakt worden,’ meent Dina.

‘Wij zullen er in ieder geval geen ruzie om krijgen, Dina, want mij blijft het om het even en ik denk jou ook.’

De echtelieden zijn het daarover eens, maar Dina heeft geen tijd meer om erover door te praten, want de aardappels moeten worden afgegoten en opgeschud. Het resultaat is een kruimige pan aardappels en daar smaken de boontjes uit de eigen tuin heel goed bij. Geurt laat het zich dan ook goed smaken. Na God gedankt te hebben voor het dagelijkse voedsel zoekt Geurt de bedstee op voor zijn middagdutje. De wekker zet hij op drie kwartier, want te laat op het werk komen geeft alleen maar een scheef gezicht van Hein Verbunt.

De koeien staan nog op stal, maar buiten moet er van alles gebeuren. De hal zit nog in de grond als Geurt de laatste hand legt aan het kleinmaken van de grote baggerstaal aan de rand van de wijk. Tijd dus de gedroogde bagger, vermengd met mest, over de weilanden uit te rijden. Dat laatste gebeurt door Hein. Het laden van de stortkarren doet Geurt. Zo zijn de taken eerlijk verdeeld, althans volgens de boer.

‘Ik begrijp niet waar Geurt blijft,’ zegt Hein op een ochtend met een nijdig gezicht als zijn knecht niet is komen opdagen om te melken.

‘Die is vast naar de vroedvrouw, Hein,’ meent Jans. ‘Ik ga wel even bij Dina kijken.’

Ze schiet in haar klompen en gaat het daggeldershuisje van Geurt en Dina Halburg binnen. Ze kent de weg en loopt door naar de bedstee. Daar is gaande wat ze al verwachtte. Bij Dina komen de weeën duidelijk door.

‘Geurt is Kee gaan halen, Jans. Ik hoop maar dat hij gauw met haar terugkomt,’ steunt Dina.

‘Komen de weeën snel achter elkaar?’

‘Ik weet niet precies wat normaal is... Ik ben bezorgd.’

‘Dat kan ik me voorstellen. Ik zet alvast een grote ketel

water op het vuur en blijf bij je tot Geurt met Kee komt.' Kee van Zwol is al vele jaren de vertrouwde vroedvrouw van het dorp en heeft in haar loopbaan al heel wat kindjes geboren zien worden.

Het geduld van de twee vrouwen wordt niet lang op de proef gesteld, want nog geen tien minuten later komt Geurt met Kee terug. Haar geoefend oog overziet de situatie al snel en als Dina zegt dat de weeën met tussenpozen van zo'n vijf minuten komen zegt ze nog een zee van tijd te hebben. Dat is niet helemaal waar, maar Kee heeft de ervaring dat dat de kraamvrouw geruststelt.

Jans krijgt van haar een compliment dat ze al een ketel warm water heeft. 'Jij weet hoe het hoort, Jans. Trouwens, jij bent zo te zien ook snel aan de beurt. Toen ik onlangs kwam controleren voelde je je goed. Is dat nog zo?'

'Ja, dat wel, maar nu het moment nadert en ik zie hoe Dina ligt te steunen begin ik me toch een beetje zorgen te maken.'

'Nergens voor nodig. Als je er liever niet bij blijft stuur dan maar een van de meiden.'

'Ik blijf erbij.' Dat de grote boerin van Meerwijk hoogstpersoonlijk helpt bij de bevalling van de vrouw van de knecht verbaast niet alleen Dina maar ook Kee.

Alles verloopt verder zonder complicaties en als Kee de kleine 'schreeuwlelijk' in een doek wikkelt zegt ze: 'Een kanjer van een jongen, Dina.'

Met die boodschap komt Jans terug op de hoeve. 'Het is allemaal heel voorspoedig gegaan en zowel Dina als Geurt zijn blij met een zoon.'

'Ik hoop dat het jou ook zo vergaat, Jans,' reageert Hein. Jans knikt en meent dat Hein doelt op de voorspoedige bevalling. Natuurlijk wil Hein dat alles goed zal gaan, maar voor hem is het geslacht toch ook erg belangrijk. Bij Geurt speelt dat geen rol.

Gelukkig dient de baby zich bij Jans op klaarlichte dag aan. Dina ligt nog in het kraambed bij te komen van de bevaling, maar samen met Geurt geniet zij van het nieuwe leven in huis. Ze noemen het jongetje Harm. Op Meerwijk wordt een meisje geboren en ze noemen haar Tonnie. Twee kleine mensjes met een totaal verschillende achtergrond. Eén ding hebben zij gemeen: ze zijn op een afgelegen plek in de gemeente Kagedam geboren en ze zijn daardoor nogal op elkaar aangewezen.

Als jonge meid werkte Dina bij een boer en leerde daar de fijne kneepjes van de kaasmakerij. Van haar kennis en kunde op dat gebied wordt door de boerin van Meerwijk vaak gebruikgemaakt. Dina neemt dan de kleine Harm mee en het is dan een lust om te zien hoe Harm en Tonnie spelen met de blokken die door Geurt op maat gezaagd en daarna geschuurd zijn. Grote en kleine blokken. De kleintjes gaan op in het spel, maar wel barst een van de twee soms in tranen uit als de gebouwde toren plotseling omvalt. Aardig is het dan te zien dat Harm de kleine Tonnie troost.

Dina vindt het niet alleen een voorrecht te mogen meewerken aan kaas die vaak in de prijzen valt, maar ze verdient er ook een extra centje mee en dat kan zij goed gebruiken. Het loon van Geurt is maar net voldoende om de eindjes aan elkaar te knopen. Voor iets extra's is er geen geld. Gelukkig ligt er naast het daggeldershuisje een lap grond en daarop verbouwt Geurt aardappels en diverse soorten groenten, zoals herenbonen, snijbonen en grote bonen. Vooral de laatste moet Geurt in de gaten houden, want tegelijk met de bloei komen de zwarte luizen opzetten. Op de kleine zolder van hun huisje heeft Dina twee grote Keulse potten staan voor de inmaak van de zoute bonen. Er gaat een dunne doek over de opening van de pot met daarop een houten deksel. Een zware kei op het deksel moet het chemische proces in toom houden.

Ondanks die voorzorg puilt de zoutoplossing boven het deksel uit. In zijn schuurtje heeft Geurt een stapel jute zakken liggen. Die moeten dienen om de gerooide aardappels tegen vorst te beschermen. Maar het gaat bij zeer strenge vorst wel eens mis, tot ontsteltenis van de bewoners. De aardappel is hun hoofdvoedsel en na een strenge vorstperiode stijgen de prijzen. Er is Geurt dan ook alles aan gelegen bevrozing van de aardappels tegen te gaan.

Tot opluchting van de kleine werkman blijven de temperaturen die winter overwegend matig. Er kan wel een week geschaatst worden, maar extreem koud wordt het niet.

‘We zijn de winter weer goed doorgekomen, Dina,’ zegt Geurt, tevreden zijn zondagse sigaartje rokend. Een zakje met vijf sigaartjes voor twee dubbeltjes is een weelde die hij zichzelf gunt en Dina is het helemaal met hem eens. Geurt is een harde werker en gooit het geld niet over de balk. Naast zijn zondagse sigaartje kan er ook nog een borreltje vanaf. Hij gaat nooit verder dan twee borreltjes, want de verhalen die hem vanuit de grote stad bereiken zijn schrikbarend. Door ellende en armoede verpauperd, verbrassen mannen vaak meer dan de helft van hun weekloon in de kroeg. Moeder de vrouw moet van de kleinere helft het huishouden met vaak veel kinderen zo goed en zo kwaad als het gaat draaiende houden. Niet zelden moet zij ook nog de klappen van haar dronken echtgenoot incasseren.

In het dorp Kagedam is er een groot verschil in de welstand van de bewoners, maar van verpaupering is geen sprake. Dat de meeste bewoners de beschikking hebben over een tuin en vaak ook wat kleinvee, zoals kippen voor de eieren en konijnen voor de slacht, zijn voorrechten die men in de grote stad mist. Boerenknechten mogen vaak hout kappen in de geriefbosjes van de boerenhoeven en leggen daarmee een voorraadje aan voor het fornuis waarop moeder de vrouw de dagelijkse pot kookt.

Veel bijzonders gebeurt er niet in het kleine dorp, maar mensen, vooral ouwe kwezels, moeten iets te roddelen hebben en dus worden schijnbaar nietige gebeurtenissen opgeblazen. Dat doen de families Verbunt en Halburg zeker niet, maar wel is het bijzonder dat boerin Jans en Dina opnieuw gelijktijdig zwanger zijn. Hein hoopt op een jongen en Geurt heeft geen voorkeur. De hoop van Hein vervliegt als Jans wederom een meisje baart. Dina krijgt ook een meisje en is daar erg gelukkig mee. En dat laatste zijn Harm en Tonnie ook, want voor hen maakt het ook geen verschil. Als de moeders overgaan op flesvoeding mogen zij de baby laten drinken. Vooral Tonnie kwijt zich met een ernstig gezichtje van haar belangrijke taak. Geurt en Dina noemen hun kleine meisje Betsie. Hein laat het aan zijn vrouw over een naam te verzinnen en het wordt dan Cobie.

De tijd staat niet stil en de koters van Dina en Jans groeien voorspoedig op. Als Dina wederom op alle dagen loopt is het voor Tonnie en Harm tijd voor hun eerste schooldag. Dina moet het aan Jans overlaten de twee naar school te brengen. Het is begin april en mooi weer, dus ze gaan te voet naar het twee kilometer verder gelegen dorp, waar de dorpsschool is.

Op school worden de nieuwelingen ontvangen door juffrouw Peet. 'Ik vind het een beetje eng,' vertrouwt Tonnie haar vriendje Harm toe, maar die schudt zijn hoofd.

'Je hoeft nergens bang voor te zijn, Tonnie, want ik ga met je mee.' Dat laatste is waar als bedoeld wordt dat ze in hetzelfde lokaal komen, maar de jongens en meisjes van zowel de eerste als de tweede klas zijn gescheiden. Tonnie schikt zich in het onvermijdelijke, maar houdt Harm goed in de gaten.

'Ik wil de kinderen voortaan wel mee naar school nemen, juffrouw Verbunt,' zegt Els, het dochtertje van kalverkoopman Thijs de Bok. Ze zit in de derde klas en op weg naar school komt ze langs Meerwijk.

‘Jij bent toch een dochter van Thijs de Bok?’ veronderstelt Jans en Els knikt.

‘Het is een kleine moeite, hoor, juffrouw Verbunt.’ De kinderen van de kalverkoopman worden al vroeg bij zijn nering betrokken, want vooral tegen grote boeren moeten zij vriendelijk en behulpzaam zijn, dat is Thijs zelf ook.

‘Dat is lief van je, Els; als je wilt mag je ook best een poosje blijven spelen.’ Jans weet dat de veekoopman nog verder de polder in woont dan zij en dat daar nog minder speelkameeradjes zijn.

Juffrouw Peet ziet al heel gauw welke kinderen goed en welke kinderen slecht kunnen leren. Bij de eerste categorie hoort Harm en bij de tweede Bartje Oostveen. Met zijn ouders en een oudere broer woont hij op de kapitale hoeve Oude Kag. Boer Gijs Oostveen doet qua grootte nauwelijks onder voor Hein Verbunt. Bartje is even oud als Harm Halburg en hij is niet alleen dom maar ook nogal bazig. Bartje is wat je noemt ‘een ettertje’, maar aan zijn status als zoon van een rijke boer ontleent hij min of meer het recht anderen, en vooral minderbedeelden, zijn wil op te leggen. Dat probeert hij ook bij Harm, maar die gaat er fel tegenin.

De rijke en middelgrote boeren van Kagedam hebben de gewoonte om van tijd tot tijd bij elkaar op visite te gaan. De boerinnen pronken dan met hun dure sieraden en de boeren met hun successen op de vee- en kaasmarkt. Bij zo’n visite mogen de kinderen een poosje opblijven, maar als de koffie op is worden ze naar bed gestuurd. Als de boeren van Meerwijk en Oude Kag bij elkaar op visite komen, ziet Bartje zijn kans schoon te klagen over de houding van Harm. De avond ervoor vertelt hij halve en hele onwaarheden om de jongen zwart te maken.

‘Ik zal Geurt er eens over aanspreken,’ belooft Hein en

dat is precies wat die gemene Bartje wilde bereiken. Hein Verbunt begint er de volgende dag al meteen over met Geurt en die reageert verbaasd als hij hoort dat Harm die jongen van Oostveen dwarszit. Thuis hoort hij vaak dat het juist die Bartje Oostveen is die zijn omgeving, inclusief Harm, terroriseert.

‘Heb je het wel goed verstaan?’ vraagt hij dan ook.

Die vraag schiet de grote boer in het verkeerde keelgat. ‘Je denkt toch niet dat ik achterlijk ben, Geurt? Roep die zoon van jou maar gauw tot de orde, want de zoon van Gijs Oostveen zuigt dat verhaal toch niet uit zijn duim!’

‘Ik zal het er met Harm over hebben.’

‘Dat is goed en spaar hem niet, want dergelijk gedonder kan ik niet hebben.’

Dat dat nare ventje van Oostveen het verhaal wel degelijk uit zijn duim gezogen heeft, blijkt als Geurt zijn oudste om opheldering vraagt.

‘Ik Bart Oostveen dwarszitten? Hoe komt hij erbij! Het is net andersom, maar ik laat natuurlijk niks over mijn kant gaan. Hij moet ophouden met pesten. Veel kinderen kruipen in hun schulp en hebben geen weerwoord. Weet je wat die Bart is, pa? Een domme en gemene schurk.’

‘Ja, ja, zo kan die wel weer,’ grinnikt Geurt. Hij gelooft Harm op zijn woord, maar hij beseft ook dat je grote boeren maar beter niet tegen de haren in kunt strijken. ‘Blijf maar een beetje bij die Bart uit de buurt, Harm,’ adviseert hij zijn zoontje, maar of dat advies zal worden opgevolgd betwijfelt hij. Harm is een gewone kwajongen en zal zeker kattenkwaad uithalen, maar gemeen is hij zeker niet.

Dat vader Geurt het bij het rechte eind heeft wat kattenkwaad betreft blijkt in de dagen erna. Harm is haantje de voorste als de tijd is aangebroken dat wilde eenden in de kanten van de poldersloten hun nesten maken en er grote groene

eieren in leggen. Hoewel de meeste mensen de voorkeur geven aan een kippeneitje, is een hardgekookt eendenei op een boterham niet te versmaden. De spoeling is echter meestal dun, want als Harm zegt eieren te gaan zoeken heeft hij al meteen een sliert jongens achter zich aan. De oogst wordt na afloop eerlijk verdeeld. Als een van de jongens op een dam een oud groenteblik vindt, oppert hij het idee een fikkie te stoken, het blik met water te vullen en met een aantal eieren aan een ijzerdraad boven het vuurtje te hangen. Het idee vindt bijval en even later zitten de knapen met verheerlijkte gezichten hun eitje op te peuzelen. Ze struinen daarna nog enkele sloten af en houden dan nog wat eieren over om ze thuis blij te maken.

Met mooi weer in de zomerdag vermaken de jongens zich tijdens het speelkwartier of de middagpauze met knikkeren en houden de meisjes zich bezig met touwtjespringen. Zo geeft elk jaargetij de kinderen de gelegenheid hun spel aan te passen. In het najaar is in de boomgaarden van de boerenhoeven het fruit rijp en de aanblik ervan doet Harm en zijn vrienden watertanden. De boer heeft een boomgaard vol appels en peren en zij hebben niets. Dat is oneerlijk verdeeld, maar daar is wel wat aan te doen. Bij een van de middelgrote boeren hangt mooi fruit aan de bomen en als ze vermoeden dat de boer ergens in de polder bezig is of zijn middagdutje doet, trekken Harm en enkele kameraden eropuit. Als ze voldoende appels onder hun pet of kiel verzameld hebben, blazen ze de aftocht, maar de hond slaapt niet en valt aan. Het valse beest wordt door de jongens weggeschopt, maar Harm houdt er een scheur in zijn broek aan over.

Op de terugweg naar huis ziet hij Tonnie Verbunt op het erf van Meerwijk scharrelen en hij roept haar.

‘Wat heb je allemaal onder je kiel?’ vraagt zij, maar Harm wil daar niet op ingaan en wijst de scheur in zijn broek aan.

‘Ik durf zo niet thuis te komen, Tonnie,’ zegt hij met een benepen stemmetje en dat raakt haar.

Ze heeft een plannetje. Harm moet in de schuur zijn broek uittrekken en die door een kier van de deur aan haar geven. ‘Ik ga de scheur zo goed mogelijk dichtnaaien en als hij klaar is geef ik hem weer terug. Blijf jij zolang maar in de schuur.’

Terwijl Tonnie met de kapotte broek aan de gang gaat wacht Harm op een strobaal haar terugkomst af. Als hij na korte tijd buiten gestommel hoort denkt hij dat Tonnie de broek wel erg vlug gemaakt heeft, maar hij denkt verkeerd; het gestommel wordt veroorzaakt door de boer en als die de deur van de schuur opentrekt weet hij niet wat hij ziet.

‘Wat doe jij in je onderbroek in mijn schuur, Harm?’

Harm schrikt niet alleen van de boer, maar ook van diens vraag. Als hij een eerlijk antwoord geeft moet hij Tonnie verraden, maar de boer wordt schijnbaar nijdig en briest: ‘Geef antwoord, kwajongen!’

‘Ik heb een scheur in mijn broek en die is Tonnie aan het repareren.’

‘En heb jij je broek uitgetrokken toen zij erbij was?’

‘Nee, ik heb hem door een kier van de deur aan haar gegeven.’

‘Hoe heb je die scheur dan opgelopen?’

‘Door de hond van boer Telkamp.’

‘Jij hebt zeker appels gejat bij Telkamp en nu sleep je mijn dochter mee in die diefstal! Jij groeit op voor galg en rad, maar ik zal mijn dochter tegen jou in bescherming nemen. Knoop deze zak maar om en verdwijn; de broek geef ik wel aan je vader mee.’

Na een schop onder zijn kont moet hij benen maken. Binnen krijgt Tonnie, die net klaar is met de broek, de wind van voren. Als Hein Geurt daarna de broek overhandigt staat hij

erop dat die zijn zoon zijn verdiende straf zal geven. Die straf valt vervolgens nogal mee, want Geurt moet smakelijk lachen om de escapades van zijn oudste.

‘Als hij de appels nog moet jatten die ik vroeger wist te bemachtigen, dan heeft hij nog wel wat te doen,’ zegt hij later tegen Dina. ‘Maar om uitgerekend bij Telkamp te gaan jatten is niet zo goochem, want de hond van die boer is een vals kreng.’

De schooljaren van Harm en Tonnie verstrijken en als Piet Oostveen, de twee jaar oudere broer van Bart, van school gaat is Bart jaloers. Hij pruilt dat hij ook van school wil, want hij kan niet goed meekomen met de rest. Hij is zelfs een keer blijven zitten, wat zijn eigenwaarde flink heeft aangetast. Toch is er geen sprake van dat hij eerder van school mag.

Harm Halburg is de tegenpool van Bart. Hij kan goed leren en vindt het jammer als de schooljaren erop zitten. De bovenmeester heeft nog een vergeefse poging gedaan Harm te laten doorleren, maar daar is uiteraard geen geld voor. In plaats van kosten te maken moet Harm geld binnenbrengen. Harm kan niet alleen goed leren, hij is ook erg leergierig. De bovenmeester heeft wat taal- en rekenboekjes uit zijn eigen vooropleiding ter beschikking gesteld en daar heeft Harm niet de minste moeite mee. Jammer vindt de meester het dat in kringen van arbeiders zoveel talent verloren gaat door het gemis aan geld. Ook Harm vindt het jammer, maar hij heeft alle begrip voor het standpunt van zijn ouders en neemt elk baantje aan dat geld oplevert. Met trots overhandigt hij zijn loon aan zijn moeder, die er blij mee is, maar hem een deel laat houden voor zijn eigen spaarpot.

De steeds wisselende baantjes begint Harm te vervelen en als kalverkoopman Thijs de Bok een knechtje zoekt is Harm

er als de kippen bij om zijn diensten aan te bieden. Thijs is niet veeleisend maar hij wil wel weten wat voor vlees hij in de kuip heeft.

‘Kan je goed met dieren omgaan, Harm?’ vraagt hij, maar voordat die kan antwoorden heeft Els, de dochter van Thijs en Jaan, dat al gedaan. Zij herinnert zich dingen uit hun schooltijd waar dieren bij betrokken waren en geeft hoog op over de handelingen van de sollicitant. Zij is drie jaar ouder dan Harm, maar met haar frêle figuurtje lijkt ze niet ouder dan de robuuste Harm.

‘Zal ik hem dan maar aannemen, Els?’ vraagt vader Thijs en dan knikt ze ijverig, waardoor ze haar vader de zekerheid geeft dat ze een oogje op de nieuwe knecht heeft. Ze kent Harm al vanaf zijn eerste schooldag, want toen nam ze hem en Tonnie Verbunt mee naar school.

Kalverliefde is een toepasselijke benaming voor een dochter van Thijs, maar die wordt niet beantwoord door Harm. In zijn leven speelt tot dusverre maar één meisje een overwegende rol en dat meisje is Tonnie Verbunt. Dat Tonnie dezelfde gevoelens voor hem heeft ervaart Harm al de volgende dag als hij haar vertelt dat hij bij Thijs de Bok voor dag en nacht is aangenomen.

‘Zie ik je dan een hele week niet?’ vraagt ze met een benauwd stemmetje en Harm knikt.

‘Vind je dat naar?’ vraagt hij naar de bekende weg.

Wanneer Tonnie bloost en knikt stelt hij haar gerust dat hij af en toe, als het werk het toelaat, wel naar huis komt. Voor Tonnie is dat niet voldoende, want ze heeft allang gemerkt dat hij er geen bezwaar tegen heeft als zij zijn gezelschap zoekt. Hoe jong hij ook is, Harm voelt zich sterk aangetrokken tot Tonnie en dat wordt in de jaren erna steeds heftiger. Toch beseft hij dat hij als zoon van een knecht geen acceptabele vrijer voor Tonnie is.

Tegelijkertijd is voor Tonnie geen van de zoons van de rijke boeren acceptabel en zeker die vervelende Bart Oostveen niet. Maar ook die krijgt de leeftijd waarop hij groeiende belangstelling krijgt voor het vrouwelijk schoon, al is voor een zoon van een rijke boer de spoeling dun. Als leeftijdgenootje en dochter van Verbunt is Tonnie acceptabel. Ze ziet er leuker uit dan Agnes Vlasveld, de twee jaar oudere dochter van Truus en Bertus Vlasveld, de grote boer van hoeve Deo gratias. Jammer vindt hij het dat Tonnie niks van hem wil weten en hij ergert zich aan Harm, die te veel notitie van haar neemt. Wat verbeeldt die knul zich wel? Geen cent te makken en toch de lange Jan uithangen.

Harm werkt hard voor Thijs. Wanneer Thijs enkele dagen in Friesland veemarkten bezoekt, mag de achtergebleven Harm op de bok van de kapwagen en levert hij moeder Jaan en dochter Els af bij de kerk. Naast de handel in kalveren heeft Thijs ook een fokprogramma. Daarvoor worden door hem uitsluitend kalveren van het zuiverste ras gekocht. Ze worden door Thijs opgefokt tot Friese stamboekvaarzen en voor grof geld verkocht aan de boeren in de streek. Leergierig als hij is zuigt Harm alle informatie daaromtrent op en hoopt er ooit zijn voordeel mee te kunnen doen.

Thijs en Jaan de Bok zijn hartelijke mensen en ze zijn goed voor Harm. Ze weten dat die bij dochter Els wel een potje kan breken en ze koesteren de stille wens dat het ooit een stel wordt, want Harm als opvolger in het bedrijf willen zij graag. Tegen beter weten in blijft Harm hopen op een wonder ooit met Tonnie te kunnen trouwen. Els vindt hij aardig en zorgzaam, maar meer ook niet. Voor een keuze is hij nog wat te jong. In het dorps huis is hij een graag geziene gast, vooral voor de meisjes, want met zijn forse postuur en kleine snorretje is Harm wat je noemt een knappe vent. Een groot verschil met de logge Bart Oostveen.

Liefde kruipt waar het niet gaan kan

Tonnie, de dochter van een rijke boer, groeit nauw op met Harm, de zoon van diens knecht. Zo nauw dat ze diepe gevoelens voor elkaar koesteren. Tonnies vader Hein vindt dat maar niks: hij wil dat zijn dochter rijk trouwt en heeft al een man voor haar op het oog. Dat zijn dochter de welgestelde Bart een gemene man vindt, maakt hem niet uit en Hein regelt een huwelijk tussen de twee. Maar zo makkelijk is de bijzondere band tussen Tonnie en Harm niet stuk te krijgen.

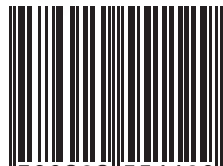

Clemens Wisse stond bekend om de prachtige manier waarop hij familiegeschiedenissen optekende: vol liefde voor het boerenleven in de vroege twintigste eeuw. Het postuum verschenen *Nieuw geluk na oud verdriet* sluit op prachtige wijze zijn indrukwekkende oeuvre af.

Romanserie

ISBN 978 90 2055 112 9 NUR 344

9 789020 551129 >

www.romanserie.nl